

คณะรัฐมนตรี ชาวบ้านบ้านหนองหนอง

นวัตกรรมการสร้างสุขภาพจากชุมชน

HN700
ด211ค
2547

คณะรัฐมนตรีชาวบ้าน

บ้านหนองหนอง

นวัตกรรมการสร้างสุขภาพจากชุมชน

โดย

ดวง อันตะไชย

ไพบุลย์ อินทร์งาม

ชงศ์พันธ์ พันธุ์คงยาว

HN 700 ค211ค 2547

* B K 0 0 0 0 0 0 2 5 5 7 *

คณะรัฐมนตรี ชาวบ้านบ้านหนองหนอง...

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข

กระทรวงสาธารณสุข

สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ

.....
 00000905

คณะรัฐมนตรีชาวบ้านบ้านหนองหนอง

จัดพิมพ์เผยแพร่โดย

สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ (สปรส.)
ชั้น 2 อาคารด้านทิศเหนือสวนสุขภาพ
(อ.สาธารณสุข 6) ภายในบริเวณกระทรวงสาธารณสุข
ถ.ติวานนท์ อ.เมือง จ.นนทบุรี 11000
โทรศัพท์ 0-2590-2304 โทรสาร 0-2590-2311
ตู้ ปณ. 9 ปณฝ. ตลาดขวัญ นนทบุรี 11002

สนับสนุนโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.)
กระทรวงสาธารณสุข

ที่ปรึกษา

เสรี พงศ์พิศ
อำพล จินดาวัฒนะ
อุกฤษฏ์ มลินีทางกูร
กรรณิการ์ บรรเทิงจิตร
ปิดิพร จันทรทัต ณ อยุธยา

สังเคราะห์และเรียบเรียง

ดวง อันตะไชย ไพบูลย์ อินทร์งาม ยงศ์พันธ์ พันธุ์คงยาง
บรรณาธิการ
นิรชรา อัสวธีรากุล

พิมพ์ครั้งแรก กันยายน 2547

จำนวนพิมพ์ 1,000 เล่ม

ISBN 974-92470-0-0

พิมพ์ที่ บริษัท สามเศียรนึ่งอิกวิปเมนท์ จำกัด

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	
พระธรรมฐิติญาณพระผู้มีเมตตาชุมชนบ้านหนองหนอง	6
บริบทบ้านหนองหนองที่กั้นदार	8
ที่มาของการพัฒนาและแรงบันดาลใจสำคัญ	9
เริ่มที่ภูมิรู้และปัญญา	11
หันหน้าเข้าสู่หมู่บ้าน	12
มนต์เสน่ห์ ความเหมือนที่แตกต่างของการบริหารจัดการ หมู่บ้าน “แบบคนะรัฐมนตรี”	15
กอบกู้ด้วยภูมิธรรม	18
นำด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น	21
กว่าจะถึงวันนี้	23
อนาคตบ้านหนองหนองการพัฒนาที่ไม่หยุดยั้ง	25
หลากหลายทัศนะ : ปัจจัยแห่งความสำเร็จของบ้านหนองหนอง	26
บทสรุปของนายกรัฐมนตรีบ้านหนองหนองต่อกระบวนการพัฒนา	29
ข้อคิดและข้อสังเกตที่ได้จากชุมชนบ้านหนองหนอง	
ในทัศนะกลุ่มประชาสังคม	31

คำนำ

สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ (สปรส.) มีหน้าที่สนับสนุนกระบวนการสมัชชาสุขภาพเพื่อให้ทุกฝ่ายในสังคมได้มีส่วนร่วมในการพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพรวมทั้งการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องราวการสร้างสุขภาวะในทุกมิติอย่างกว้างขวาง

ปี พ.ศ.2547 สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้สนับสนุนงบประมาณให้สปรส.ดำเนินการสังเคราะห์นวัตกรรมการสร้างสุขภาพที่คนเล็ก คนน้อยทั่วประเทศได้ร่วมกันสร้างขึ้นอย่างหลากหลายเพื่อนำมาสู่การแลกเปลี่ยน เรียนรู้ด้วยช่องทางต่างๆ

บทเรียนจาก “คณะรัฐมนตรีชาวบ้านบ้านหนองหนอง” ที่ปรากฏในหนังสือเล่มนี้เป็น 1 ในจำนวนทั้งหมด 57 เรื่องที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน แล้วนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันระหว่างผู้สังเคราะห์เรื่องอื่นๆ นักวิชาการ และปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อให้เกิดการเติมเต็มด้านแนว คิดและประสบการณ์จากหลากหลายมุมมอง

สปรส. ขอขอบคุณ สสส. และทุกท่านที่มีส่วนในกระบวนการสรรค์สร้างผลงาน และสร้างสุขในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนเจ้าของเรื่องราวที่ได้อุทิศชีวิตและจิตวิญญาณในการสั่งสมองค์ความรู้ ประสบการณ์ และสร้างงานเพื่อเป็นบทเรียนอันทรงคุณค่าแก่สังคมไทย มาโดยตลอด

สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ

กันยายน 2547

คณะรัฐมนตรีชาวบ้าน บ้านหนองหนอง

พระธรรมฐิติญาณพระผู้มีเมตตาอุทิศตนบ้านหนองหนอง

พระธรรมฐิติญาณ (ศรีจันทร์ ปุณฺณฺรโต) อายุ 67 ปี พรรษา 47 พรรษา วิทยฐานะ น.ธ.เอก, พ., ค.บ., ศน.ด.(กิตติมศักดิ์) วัดบึงพลานชัย ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด นามเดิม ศรีจันทร์ นามสกุล ลาวะลี หลวงพ่อเกิดวันที่ 10 เดือนมีนาคม พ.ศ.2480 บิดาชื่อ นาย สุวรรณ มารดาชื่อ นางไกร เกิดที่บ้านเลขที่ 25 หมู่ที่ 5 บ้านหนองหนอง ตำบลอีง่อง อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด

ความรู้ความสามารถพิเศษภาษาต่างประเทศ หลักการบริหาร วาทศิลป์ การศึกษา การปกครองและมนุษยสัมพันธ์ ผลงานด้านการพัฒนาการศึกษาและเผยแพร่พระพุทธศาสนาซึ่งประกอบด้วย

1. เจ้าคณะภาค 10 (ธรรมยุต)
2. เจ้าอาวาสวัดบึงพลานชัย พระอารามหลวง
3. เจ้าสำนักธรรม-บาลีตัวอย่างดีเด่นของกรมศาสนา
4. ประธานกรรมการบริหารศูนย์ฝึกอบรมพระธรรมกถึกภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
5. กรรมการคณะธรรมยุติภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
6. กรรมการเถรสมาคมธรรมยุต
7. ผู้อำนวยการศูนย์อบรมจังหวัดร้อยเอ็ด
8. ผู้จัดการโรงเรียนเทพบัณฑิตวิทยาลัย(ปริญาติธรรม)
9. ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบึงพลานชัย
10. อาจารย์พิเศษประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยวิทยาเขตร้อยเอ็ด
11. อาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เกียรติคุณแห่งความดีงามได้รับการเชิดชูและยกย่องจากองค์กรด้านศาสนาและรางวัลพระราชทานเสมาทองคำ จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี และจากสมเด็จพระญาณสังวรสมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ในด้านการเผยแผ่ธรรมและพระพุทธศาสนาในประเทศ และเป็นสงฆ์ผู้ปฏิบัติศาสนกิจดีมากในด้านการเผยแผ่มาตลอดตั้งแต่ปี พ.ศ.2543 จนถึงปัจจุบัน และได้รับปริญญาศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาพุทธศาสตร์ จาก มหามกุฏราชวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร

บริบทบ้านหนองหนองที่กันดาร

บ้านหนองหนอง ตำบลอึ้งอ่อง อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด มีประชากรสองหมู่บ้านประกอบด้วย หมู่ที่ 5 จำนวน 227 คน หมู่ที่ 9 จำนวน 297 คน สภาพดินนั้นเค็มและน้ำค้ำไม่สามารถนำมาดื่มกินหรือบริโภคได้ แห่งแล้ง หมู่บ้านกันดาร ห่างไกลความเจริญมาก

มีคำขวัญประจำหมู่บ้านว่า “พระเทพบัณฑิตพัฒนาชาวประชา ร่วมใจ เศรษฐกิจสดใส ประชาธิปไตยก้าวหน้า รักษาประเพณีวัฒนธรรม นำแนวพระราชดำริปฏิบัติ

มีทุนและฐานที่สำคัญของชุมชนประกอบด้วย มี วัด 1 แห่ง ได้แก่วัดสว่างอารมณ์บ้านหนองหนอง มีสถานศึกษา 1 โรง มีถนนภายในหมู่บ้าน 7 สาย มีหนองน้ำสาธารณะ 1 แห่ง มีป่าชุมชน 1 ป่า คุ่มต่างๆ 5 คุ่ม ยึดถือฮีต 12 และคอง 14 เป็นแนวปฏิบัติที่วิถีชาวบ้าน

สภาพปัญหาที่ชาวบ้านเผชิญอยู่ก่อนการพัฒนา ลุงสิงห์ได้เล่าว่า มีปัญหาความแห้งแล้ง ดินเค็มและน้ำเป็นน้ำค้ำ ปลูกพืชไม่ได้ ทำนาไม่ผลดี รอน้ำฝนอย่างเดียว ขาดน้ำ น้ำแล้ง น้ำเค็มคือปัญหาสำคัญ ซึ่งในอดีตนั้นชาวบ้านเคยอพยพหนีจากโนนบ้านเดิมที่ร้างเพื่อมาหาน้ำหรือแหล่งน้ำ ซึ่งปัจจุบันก็คือบ้านหนองหนอง ห่างไกลตัวอำเภอและจังหวัด ถนนติดต่อด้อยลงไปมาลำบากเป็นถนนลูกรังผสมโคลน โรงเรียนประจำหมู่บ้านก็ขนาดเล็ก รอยุบรวมกับบ้านอึ้งอ่องซึ่งทางราชการก็แฉ่งมาให้ทำใจ ชาวโดยทั่วไปก็มีสภาพยากจน

ที่มาของการพัฒนาและแรงบันดาลใจสำคัญ

การดำเนินการพัฒนาบ้านหนองหนองเกิดจากแรงบันดาลใจและการมุ่งมั่นของพระเจ้าคุณท่านเจ้าคุณ ดร.พระเทพบัณฑิตเจ้าคณะภาค 10 ที่ทุ่มเทสรรพกำลังและจัดกระบวนการเวทีชาวบ้านให้ชาวบ้านเกิดความตระหนักและสำนึกในคุณค่าของหมู่บ้านหนองหนองที่มีสภาพเป็นหมู่บ้าน กันดาร แห้งแล้ง ดินเค็ม ปลูกพืชผักสวนครัวไม่ได้ โรงเรียนขนาดเล็ก ชุมชนห่างไกล

“มันเกิดฝังใจตลอดเวลาทั้งในขณะที่ไปเทศนาตามสถานที่ต่าง ๆ นานมาแล้วจนถึงปัจจุบัน อตมาคิดอยู่เสมอว่าทำอย่างไรจะช่วยเหลือพี่น้องบ้านหนองหนองให้พ้นจากความทุกข์ยาก พ้นจากความยากจน ทำให้พออยู่พอกิน ทำให้เกิดแผ่นดินธรรมแผ่นดินทองในบ้านหนองหนอง แผ่นดินธรรมหมายถึงมีความสุขร่มเย็น ส่วนแผ่นดินทองหมายถึงมีพออยู่พอกิน” ท่านเจ้าคุณเล่าให้ฟังถึงความตั้งใจมั่น

พระเจ้าคุณท่านเจ้าคุณฯ ได้ร่วมกับแกนนำหมู่บ้านโดยผู้ใหญ่บ้าน นายคำ เทียมวงศ์ พัฒนาหมู่บ้านและยกระดับหมู่บ้านจากหมู่บ้านกันดารเป็นหมู่บ้านตัวอย่างระดับจังหวัด ระดับประเทศได้ มีคนเดินทางมาศึกษาดูงานอย่างไม่ขาดสาย ซึ่งหลวงพ่อกำหนดให้ข้อมูลว่าได้เริ่มที่แกนนำต้องตั้งใจ ตั้งมั่น มีศรัทธาและความเชื่อ มองเห็นคุณค่าความดีงามของหมู่บ้านตนเองและต้องการพัฒนา เข้าใจในประวัติศาสตร์หมู่บ้านและภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์ของหมู่บ้านตนเอง

หลวงพ่อกำหนดท่านเจ้าคุณฯ ได้เล่าให้ฟังว่า ชุมชนบ้านหนองหนองเดิมมีสภาพเป็นป่าและหนอง ได้แก่ หนองหนอง หนองนาเลิง หนองไผ่ หนองแก หนองคำหล้า และหนองฮาง ก่อตั้งมาตั้งแต่ พ.ศ.2409 โดย

นายสนธิ-นาถ วงศ์พรมพร้อมลูกหลานได้อพยพมาจากบ้านหนองบัว เป็นตระกูลแรก และเพิ่มจำนวนครัวเรือนขึ้นมาเรื่อยๆ และเนื่องจาก มีหนองน้ำที่หมู่บ้านใช้สำหรับอุปโภคบริโภค ประกอบกับมีต้นไม้ชนิด หนึ่ง เรียกว่าต้นหนองที่เป็นไม้ประเภทเถาวัลย์ขึ้นโดยรอบ ยางหนองมี คุณสมบัติสำหรับนำมาหุงและทาถูกดอกไปล่าสัตว์ จึงได้ตั้งชื่อบ้านว่า บ้านหนองหนอง

ต่อมา ปี พ.ศ.2542 พระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณได้พิจารณา เห็นว่าปี พ.ศ. นี้เป็นปีที่ เป็นมหามงคลเจริญพระชนมายุ 6 รอบ 72 พรรษาของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อเป็นการเฉลิมฉลองปี มหามงคล โดยการพัฒนากองหมู่บ้านให้เป็นหมู่บ้าน “เศรษฐกิจ พอเพียง” ตามแนวพระราชดำริ และเป็นหมู่บ้านนำร่อง 8 กระทรวง หลักของรัฐบาล

“อาตมาจึงได้ประชุมชาวบ้านซึ่งเป็นลูกหลานและเล่าถึงโอกาส อันสำคัญของบ้านเมือง ควรที่จะทำอะไรเพื่อในหลวงถวายเป็นสักการะ เฉลิมพระเกียรติคุณที่มีต่อประเทศไทยและพสกนิกรของพระองค์ เป็นการตอบแทนบุญคุณพระองค์ และความตั้งใจของอาตมาว่าอยาก พัฒนากองหมู่บ้านเกิดเมืองนอนของตนเองให้เป็นแผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง หลังจากประชุมปรึกษาหารือกันแล้วชาวบ้านก็มีมติเป็นเอกฉันท์ให้ ดำเนินการพัฒนาตามที่อาตมาเสนอ”พระเดชพระคุณกล่าวถึงที่มาของ การพัฒนา

หลวงพ่อก็ให้ฟังว่าครั้งแรกนั้นมีบางคนไม่เชื่อ ไม่สนใจ คิดว่า ทำไม่ได้ แต่ไม่กล้าขัดหรือแสดงออกมา อาจจะเป็นเพราะว่าอาตมาเป็น พระผู้ใหญ่ที่เป็นคนเกิดที่บ้านหนองหนอง ซึ่งต่อมากองเหล่านี้ก็เข้ามา ช่วยเป็นแรงสำคัญในการพัฒนากองหมู่บ้าน

เริ่มที่ภูมิรัฐและปัญญา

จุดเริ่มต้นของการพัฒนาบ้านหนองหนอง พ่อใหญ่คำ เทียมวงศ์ ผู้ใหญ่บ้านแหบทองคำซึ่งเริ่มต้นพัฒนาบ้านหนองหนองมาพร้อมกับหลวงพ่อเล่าให้ฟังอย่างน่าสนใจว่า หลวงพ่อเริ่มต้นการพัฒนาที่โรงเรียนก่อน เข้าไปพัฒนาสถานศึกษา สร้างอาคารเรียน พัฒนาให้โรงเรียนที่กำลังจะถูกยุบรวมกับโรงเรียนบ้านอึ่งอ่องเพราะเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ให้เป็นศูนย์กลางทางปัญญาของชาวบ้าน เป็นแหล่งเรียนรู้ของหมู่บ้านซึ่งพวกเราเคยกราบเรียนถามพระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณว่าทำไมต้องพัฒนาที่โรงเรียนก่อน ทำไมไม่ไปพัฒนาสร้างที่ทำกรกลุ่มหรือให้ทุนสนับสนุน

หลวงพ่อบอกว่าสาเหตุที่เริ่มต้นพัฒนาที่โรงเรียนก่อนนั้นเพราะโรงเรียนเป็นสถาบันทางปัญญา ทำให้ชาวบ้านและลูกหลานมีที่เรียน มีสถานศึกษา เกิดปัญญา เกิดแนวคิด คนมีปัญญาความรู้แล้วพัฒนาง่าย จะพัฒนาด้านใด อย่างไรก็ดีก็สามารถทำได้ เพราะหากไม่มีปัญญาแล้วก็จะไม่ยั่งยืนและมั่นคง

พ่อใหญ่คำกล่าวต่อไปอีกว่าจากพัฒนาให้โรงเรียนเล็กๆ กลายเป็นศูนย์กลางโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาของตำบลอึ่งอ่อง โดยการมอบทุนการศึกษาสำหรับบุตรหลานทุกคนที่เรียนที่โรงเรียนแห่งนี้หรือมาเรียนที่โรงเรียนบ้านหนองหนอง สร้างอาคารเรียนเพิ่มเติม จัดซื้อรถรับส่งนักเรียนจากหมู่บ้านอื่นที่จะมาเรียนในชั้นขยายโอกาสที่โรงเรียนบ้านหนองหนอง จัดหาวัสดุการศึกษา อุปกรณ์การเรียนการสอน รวมไปถึงห้องคอมพิวเตอร์ จากวันนั้นเป็นต้นมานักเรียนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ กลายเป็นโรงเรียนขนาดกลาง

หันหน้าเข้าสู่หมู่บ้าน

เสร็จจากการสร้างโรงเรียนให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาของตำบลชิงฉ่องแล้ว หลวงพ่อก็หันมาสร้างสำนักงานอนามัยหมู่บ้านเพื่อบริการ ดูแล รักษาการเจ็บป่วยไข้เบื้องต้นของชาวบ้าน เนื่องจากอยู่ไกลอำเภอและจังหวัด เมื่อเจ็บป่วยที่เป็นโรคธรรมดา ไม่ต้องไปหาหมอทานยาก็หายได้ เช่น ปวดหัว ปวดท้อง ปวดเอว และให้ชาวบ้านรู้จักการปลูกพืชสมุนไพรเพื่อเป็นยารักษาโรคได้เองด้วย

จากสุขภาพหลวงพ่อก็เลยมาที่ด้านกายภาพของหมู่บ้าน บ้านหนองหนองมีจำนวนครัวเรือน 120 ครัวเรือน ประชากร 524 คน จึงได้แบ่งหมู่บ้านออกเป็น 2 หมู่บ้านได้แก่ หมู่ที่ 5 และหมู่ที่ 9 ในปีเดียวกันนั้นเองพระเทพบัณฑิต เจ้าอาวาสวัดบึงพลานุวัตร เจ้าคณะภาค 10 ธรรมยุติกาย ซึ่งเป็นคนทีถือกำเนิดที่บ้านหนองหนองได้ดำริที่พัฒนาบ้านหนองหนองให้เป็นหมู่บ้านระดับเพชรในด้านการพัฒนา รวมทั้งโรงเรียนหรือสถานศึกษาให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาในแถบนั้น เพื่อเฉลิมฉลองพระชนมายุของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ครบรอบ 72 พรรษา จึงได้มาพัฒนาบ้าน วัด โรงเรียนบ้านหนองหนองให้เจริญก้าวหน้าดังนี้

1. เริ่มพัฒนาด้านกายภาพ 8 กระทรวงหลักประกอบด้วย
 - กระทรวงมหาดไทยก่อสร้างป้อมยามตำรวจเฉลิมพระเกียรติ
 - กระทรวงศึกษาธิการ สร้างอาคารเรียนเพิ่มเติมและให้ทุนการศึกษา

- กระทรวงสาธารณสุข สร้างศูนย์ ศสมช.และอุปกรณ์ในศูนย์ครบ
 - กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ สร้างบ่อปลาพลาสติกทุกครัวเรือน ธนาคารข้าว พืชผักสวนครัว
 - กระทรวงอุตสาหกรรม สนับสนุนให้เกิดกลุ่มทอผ้าเย็บผ้า กลุ่มเลี้ยงไหม
 - กระทรวงพาณิชย์ เปิดศูนย์สาธิตการตลาด ตลาดชุมชน
 - กระทรวงการคลัง เปิดธนาคารหมู่บ้าน
 - กระทรวงการต่างประเทศ เป็นประชาสัมพันธ์หมู่บ้านเผยแพร่ชื่อเสียงประสานสัมพันธ์กับหมู่บ้านข้างเคียงและระหว่างภาคประเทศ
2. จัดแบ่งคุ่มต่างๆ ออกเป็น 5 คุ่มประกอบด้วยคุ่มประชากรศักดิ์ศรี คุ่มสามัคคีประชาสรรค์ คุ่มร่วมกันพัฒนา คุ่มชาวประชาร่วมใจ คุ่มประชาธิปไตยเจิดจ้า
3. จัดตั้งกลุ่มต่างๆ ขึ้นในหมู่บ้านดังนี้
- กลุ่มแม่บ้านออมทรัพย์ สอนให้แม่บ้านรู้จักเก็บออมไว้ใช้จ่ายจำเป็น
 - กลุ่มทอผ้า ส่งเสริมให้รักษาประเพณีวัฒนธรรมการทอผ้า การออกแบบลวดลายแบบพื้นบ้าน
 - กลุ่มเพาะเห็ด เพาะเห็ดนางฟ้า นางรม สำหรับบริโภคและจำหน่ายภายในหมู่บ้านและให้แก่สมาชิก
 - ธนาคารหมู่บ้าน เป็นการฝึกการบริหารจัดการด้านการเงินให้แก่สมาชิกของธนาคาร

- กลุ่มเกษตรทฤษฎีใหม่ ซึ่งปัจจุบันมี 5 ครอบครัวยุติ ดำเนินวิถีชีวิตแบบเกษตรพอเพียงมาตั้งแต่ปีพ.ศ.2545
- กองทุนยา สำหรับบริการด้านสุขภาพแก่ชาวบ้าน
- กิจกรรมเยาวชน เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา กีฬาต้านยาเสพติด
- กลุ่มเลี้ยงปลาในบ่อพลาสติก
- กลุ่มเย็บผ้าอุตสาหกรรมในครัวเรือน
- กลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรม
- กลุ่มอนุรักษ์พันธุ์สัตว์
- กลุ่มโรงสี
- กลุ่มตำรวจอาสา
- กลุ่มเลี้ยงโค-กระบือ

4. สถาบันในหมู่บ้าน

- มีวัด 1 แห่ง
- มีโรงเรียน 1 แห่ง คือโรงเรียนราชสารสุธีอนุสรณ์ มีนักเรียน 3 ระดับคืออนุบาล ประถมศึกษามัธยมศึกษา ตอนต้น มีครูอาจารย์ 14 คน

5. จุดเด่นของหมู่บ้าน

- ความสามัคคี เสียสละ
- อ่อนโยน
- กิจกรรมหลากหลาย
- มีสวนสัตว์ชุมชน
- มีสวนอาหารรับรองแขกที่มาเยี่ยม

มนต์เสน่ห์ : ความเหมือนที่แตกต่างของการบริหารจัดการหมู่บ้าน “แบบคณะรัฐมนตรี”

โดยทั่วไปหมู่บ้านนั้นการบริหารจัดการจะมีการดูแลควบคุมกำกับโดยกำนันหรือผู้ใหญ่บ้านเป็นสำคัญทุกระบบจะขึ้นตรงต่อผู้ใหญ่บ้านขึ้นตรงต่อบ้านหรืออำเภอ ดำเนินการตามนโยบายของอำเภอหรือจังหวัดสั่งการ

แต่ที่บ้านหนองหนองบริหารจัดการแบบ“ประเทศหนองหนอง” มีคณะรัฐมนตรีบริหารจัดการแบบองค์รวมจำนวน 8 กระทรวงหลักทั้งนี้ มีเหตุผล 3 ประการ

ประการที่หนึ่ง เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายที่มุ่งเน้นของรัฐบาลและชุมชนมีฐานและทุนใน 8 กระทรวงที่มีอยู่แล้ว ประกอบกับเป็นแนวคิดของพระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณ ดร.พระธรรมวิสุทธิญาณ ต้องการให้มีการบริหารจัดการที่มุ่งไปสู่การพึ่งพาตนเอง

ประการที่สอง เพื่อให้การบริหารจัดการชุมชนได้มองเห็นภาพรวมของแต่ละกระทรวงภายในหมู่บ้านและภาพรวมทั้งหมู่บ้านง่ายต่อการบริหารจัดการ แก้ไขปัญหา จัดสรรงบประมาณ ควบคุมทิศทางการบริหารหมู่บ้าน เช่น กระทรวงการคลังฯ นั้นเดิมกลุ่มออมทรัพย์กองทุนหมู่บ้านหรือกองทุนต่างๆ ที่มีอยู่ภายในหมู่บ้าน ต่างคนต่างทำ ต่างกิจกรรมก็ทำไปตามที่กลุ่มต้องการ แต่วันนี้ก็จะมารวมกองทุนเข้าด้วยกันแต่แยกย่อย มองเห็นงบประมาณก้อนใหญ่มากขึ้น มองเห็นความต้องการของเงินทุนบริหารจัดการได้ง่ายขึ้น เป็นต้น

ประการที่สาม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในระบบการปกครองโดยระบอบประชาธิปไตยแบบง่าย ๆ ใกล้เคียง สัมผัสได้ เรียนรู้ว่ารัฐมนตรี

ทำอะไร? เมื่อรัฐมนตรีกระทำผิดต้องถูกลงโทษอย่างไร? บริหารจัดการ
กระทรวงและประเทศของตนเองอย่างไร อาจจะกล่าวได้ว่าเป็นประชา
ธิปไตยแบบกินได้ สัมผัสได้

กระทรวงฯ ที่บริหารจัดการได้มีรูปธรรมดีเด่นที่น่าสนใจมีดังนี้

1. **กระทรวงเกษตรและสหกรณ์** จัดตั้งศูนย์เรียนรู้และ
ส่งเสริมการเกษตรแบบพอเพียงตามทฤษฎีใหม่ ปฏิบัติภาคสนามจริง
ศึกษา ค้นคว้า ทดลอง นำร่องในการปฏิบัติตามทฤษฎีใหม่ ถ่ายทอด
ไปสู่ชุมชนและหมู่บ้านอื่น มีระบบ “Home stay” สำหรับผู้สนใจศึกษา
เรียนรู้

2. **กระทรวงการคลัง** บริหารจัดการการเงินการคลังแบบ
องค์ร่วมทุกกองทุนหรือกลุ่มออมทรัพย์ภายในหมู่บ้านจะต้องมาบริหาร
จัดการร่วมกันแต่แยกเป็นส่วนย่อย ระดมทุนทั้งภายในและนอกชุมชน
มองเห็นภาพรวมของความต้องการงบประมาณหรือทุนในการพัฒนา
หมู่บ้านได้ จัดการเรื่องระบบการเงินการคลังของหมู่บ้าน

3. **กระทรวงการต่างประเทศ** ประสานงานกับหมู่บ้านอื่นๆ
ทำหน้าที่ประสานงานกับองค์กรภาครัฐและเอกชนเผยแพร่ชื่อเสียงของ
หมู่บ้าน ทั้งการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยว หรืองบประมาณ การขายสินค้า
ที่ผลิตได้ในชุมชน

4. **กระทรวงมหาดไทย** บำบัดทุกข์ บำรุงสุข รักษาความ
สงบเรียบร้อย

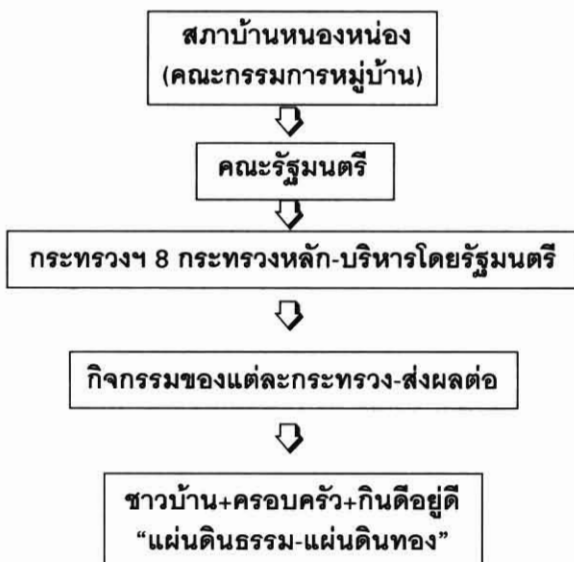
รูปแบบการบริหารจัดการดังกล่าวประกอบด้วย

1. มีกรรมการหมู่บ้านซึ่งมาจากกลุ่มหลายๆ กลุ่มภายใน
หมู่บ้าน หลากหลายอาชีพ ซึ่งชาวบ้านเรียกว่า ก.ม.ทำ
หน้าที่ “สภาบ้านหนองหนอง”

2. มีคณะรัฐมนตรี 8 กระทรวงหลักทำหน้าที่บริหารจัดการบ้านหนองหนอง ซึ่งคณะรัฐมนตรีมาจากโดยตำแหน่งและการลงคะแนนเลือกตั้งในสภาบ้านหนองหนองโดยตำแหน่งได้แก่ นายกรัฐมนตรีซึ่งจะต้องเป็นผู้ใหญ่บ้านทำหน้าที่เป็นผู้นำ
3. แต่ละกระทรวงมีคณะทำงาน มีกลุ่ม มีกิจกรรมที่ทำในการบริหารจัดการส่งผลไปยังหมู่บ้านและประชาชน
4. มีพระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณ ดร.พระธรรมจิติญาณเป็นที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีและคณะรัฐมนตรีในการบริหารจัดการบ้านหนองหนอง

ซึ่งมีรายละเอียดตามแผนภูมิที่แสดงข้างล่างนี้

แผนภูมิแสดงการบริหารจัดการชุมชนบ้านหนองหนองแบบคณะรัฐมนตรี

กอบกู้ด้วยภูมิธรรม

เมื่อถามว่าเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาบ้านหนองหนองของชาวบ้านคือจุดใด หลวงพ่อเล่าให้ฟังว่าชาวบ้านหนองหนองมีเป้าหมายสูงสุดของการพัฒนาที่ทุกคนและทุกฝ่ายจะต้องมุ่งไปสู่จุดหมายร่วมกันดังนี้

- สะอาด รื่นรม ร่มเย็น เป็นประโยชน์
- อยู่ดี กินดี อยู่เย็นเป็นสุข
- อนุรักษ์ของเก่าให้คงเดิม เสริมของใหม่ให้เพิ่มขึ้น
- จงรักภักดีต่อชาติ ศาสน์ กษัตริย์

มุมมองของทีมศึกษาและวิเคราะห์เห็นว่าเพราะมีเป้าหมายที่ไม่ได้เน้นที่วัตถุ แต่เน้นที่วิถีชีวิตที่จะต้องอยู่ดีกินดี อนุรักษ์และต่อยอดฐานและทุนที่มีอยู่เดิมจึงทำให้บ้านหนองหนองพัฒนาอย่างไม่หยุดอยู่กับทุกเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอยู่ตลอดเวลา

ท่านเจ้าคุณ ดร.พระธรรมฐิติญาณได้กล่าวถึงยุทธศาสตร์สำคัญของการพัฒนาบ้านหนองหนองให้ทีมศึกษาและถอดบทเรียนฟังว่า การพัฒนาบ้านหนองหนองเป็นยุทธศาสตร์การใช้ “หลักธรรมนำการพัฒนา” ซึ่งประกอบด้วยยุทธศาสตร์สำคัญดังนี้

- สามัคคี เสียสละ อ่อนโยน ซึ่งหมายถึงการจะทำกิจการใดก็ตามจะต้องมีความสามัคคีเป็นที่ตั้งต้องเสียสละส่วนน้อยหรือส่วนตนเพื่อส่วนรวมและสุภาพอ่อนโยนในการปฏิบัติต่อกันและกัน “ให้สามัคคีกันไว้คือข้าวเหนียวอยู่ในก่อง” ท่านเจ้าคุณจะใช้ผลญาณอีสานผสมผสานกับสามัคคีธรรมเทศนาให้แก่ชาวบ้านได้ฟังทุกครั้งที่มีการประชุมหรือทำงาน

● หลักปรัชญาอีสานที่สอดคล้องกับธรรมชาติหลวงพ่อนำมาใช้เป็นคำขวัญในการสร้างพลังใจให้ชาวบ้านฮึกเหิมอยู่ตลอดเวลา หลวงพ่อเล่าให้ฟังและยกตัวอย่างว่า “ทำดีไว้ใผ่ดีก็ะตามซาง ทำชั่วแล้วใผ่สิย่องกะซางตาม นกบมีขน คนบมีควมผู้สู้ สู้เขาบได้ หรือเฮามาพากันสร้างหนองหนองคำให้เอื้องสูง ให้มันเหลื่อมโม่งๆ คือด้ามตั้งพระจันทร์ พี่น้องเอ๋ย”

● ส่วนหลักการทำงานร่วมกันนั้น ท่านเจ้าคุณให้ยึดหลัก ต. 4 ได้แก่

- ตั้งเป้า คือการอยู่ดีกินดี อยู่เย็นเป็นสุข
- ตั้งต้น คือสำรวจข้อมูล ปัญหา อุปสรรคและแนวทางแก้ไข
- ตั้งใจ คือใผ่ใจ สนใจ ใจจริง จริงจัง ยั่งยืนในการทำงาน
- ตั้งมั่น คือไม่หลงคำยอ ไม่ท้อคำติ มุ่งความถูกต้อง ดีงาม ความมั่นคงของชาติ ศาสน์ กษัตริย์

● ส่วนเทคนิคพิเศษในการพัฒนานั้น หลวงพ่อจะใช้พระเดช ให้เกิดความอบอุ่น ใช้พระคุณให้เกิดความร่วมมือและเป็นกันเอง

● หลักธรรมสำหรับผู้นำและชาวบ้านหลวงพ่otechnaประจำ ซึ่งเป็นคำคล้องจองกันว่า อดทนเป็นเลิศ ประเสริฐขยัน ยึดมั่นกตัญญู รื้อระเบียบวินัย น้ำใจเมตตา วาจาไพเราะ สงเคราะห์ทั่วถึง คำนึงประเพณี มีความอ่อนโยน นอกจากนี้ผู้นำชุมชนต้องรักการต่อสู้ รับผิดชอบต่อกล้าหาญเด็ดเดี่ยว เชี่ยวคล่องการงาน วิชาการก้าวหน้าเข้าหามวลชน

● ธรรมที่หลวงพ่otechnaให้คนฟังหรือตามศาลาประชาคม จะมีธรรมสอนใจโดยรอบ มองไปที่ไหนก็จะเจอคำสอน เช่น

- หลักการสร้างความมั่นคงก้าวหน้าให้กับชีวิต มีดังนี้
- หลักธรรมในการดำเนินชีวิตของชาวบ้านหนองหนอง
 - ประพฤติตามพระพุทธโอวาท
 - ไม่ประมาทรักษาใจ
 - ชับไล่อบายมุข
 - ทุกคนรู้เท่าทันโลกธรรม
 - นำตนและคนอื่นสู่ความหลุดพ้นจากทุกข์
- หลักการสร้างความมั่นคงให้ชีวิตที่ถูกต้อง
 - สร้างศรัทธา
 - ทำหน้าที่
 - สามัคคี
 - มีน้ำใจ
 - ใช้ปัญญา
- หลักการบริหารชีวิตที่ถูกต้อง
 - สร้างสรรค์
 - ปรับปรุง
 - การแก้ไข
- หลักการพัฒนาชีวิต
 - เข้าวัด
 - ฟังธรรม
 - จำศีล
 - กินทาน
 - ผลาญกิเลส

นำด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น

การพัฒนาบ้านหากเพียงแต่เข้ามาส่งเสริม สนับสนุนหรือผลักดัน นั้นไม่เพียงพอและทำให้เกิดสนุกสนานในการพัฒนา หลวงพ่อมีเคล็ดลับสำคัญในการพัฒนาให้มีความมั่นคง ความสนุกและมีความรู้สึกกระตือรือร้น มีช่วงของการผ่อนคลายก็คือ การนำเอาศิลปะพื้นบ้านหมอลำ รัญจวน ดวงเต๋น หมอลำกฤษณา บุญแสน เข้ามาสอนการร้องลำที่เป็นลำเรื่องตลกกลอน ลำซึ่งให้แก่กลุ่มคนหนุ่มสาวและเด็กๆ ที่สนใจ ได้เรียนรู้ และฝึกทักษะการเป็นหมอลำ

“พอเขาฝึกหมอลำ ลำเป็นแล้ว มีทักษะดีแล้ว ก็จะสามารถมีงานทำมีรายได้อาจจะตั้งเป็นวงหมอลำประจำหมู่บ้านก็ได้” แม่รัญจวน ครูฝึกได้เล่าให้ฟัง ซึ่งก็จริงอย่างแม่รัญจวนเล่าให้ฟัง ปี 2546 พระเดชพระคุณได้ผลักดันให้เกิดวงหมอลำเรื่องตลกกลอนประจำหมู่บ้าน มีเวทีขนาดใหญ่ มีหมอลำหางเครื่องเต็มคณะที่เดียว และเกิดกลุ่มหมอลำเด็กๆ ขึ้นมาในนาม กลุ่มศิลปะเด็กบ้านหนองหนอง

เด็กชายอภิสิทธิ์ เจตจำรุญ หมอลำซึ่งน้อยบอกถึงที่มาของการมาฝึกหมอลำว่า

“ผมไม่ได้สนใจจะมาเป็นหมอลำดอกครับอาจารย์ เห็นแม่ใหญ่ รัญจวนมาฝึกให้ชาวบ้านผมไปเล่นจึงไปนั่งดู เห็นว่าสนุกและแม่ก็ถามว่าสนใจไหมจึงคิดอยากลองดู ผมกว่าจะร้องหมอลำได้ก็ยากพอควรครับ”

ลุงสิน คำประเวศ อดีตผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ปัจจุบันทำหน้าที่หมอแคนประจำวงหมอลำซึ่งน้อยและแต่งกลอนลำให้เด็ก กล่าวไว้ว่า สิ่งที่น่าอัศจรรย์ใจก็คือพระเดชพระคุณหลวงพ่อได้ใช้ประโยชน์จากการเกิดหมอลำประจำหมู่บ้านคณะใหญ่และหมอลำซึ่งเด็กๆ คณะเล็กนี้สำหรับลำ

ต้อนรับแขกบ้านแขกเมืองหรือคนที่เยี่ยมชมงานชาวบ้านหนองหนอง เรียกว่าหากมาที่บ้านหนองหนองก็จะได้ชมการแสดงของหมอลำทั้ง วงใหญ่และวงเล็กในการต้อนรับแขกผู้มาเยือน

“เพราะการเล่นหมอลำช่วยผ่อนคลายยามเครียดจากการทำนา ทำไร่ หรือลุยงานพัฒนาได้ร้องรำทำเพลงเข้ากับจังหวะเสียงพิณ แคน กลองหรือดนตรีความเมื่อยก็หายไปทันที มีกำลังใจ กำลังกายในการทำงานและพัฒนาต่อไป” ป้าแต้วหมอลำรุ่นใหญ่กล่าวถึงคุณประโยชน์ของภูมิปัญญาแขนงหมอลำ

ลุงสาซึ่งเป็นอดีตพระเอกหมอลำเพลิน ตอนนี้อายุ 60 ปีแล้ว เล่าถึงการที่หลวงพ่อบรรณพสนุนให้ชาวบ้านและเด็กเยาวชนได้ฝึกร้องหมอลำว่าภาคภูมิใจจริงๆที่หลวงพ่อบรรณพมองเห็นความสำคัญของหมอลำเพราะหมอลำฝึกให้คนมีสมาธิที่จะร้อง ต้องท่องกลอนลำให้จำได้ก่อน ผ่อนคลาย ทำกิจกรรมร่วมกันของคนที่รักหมอลำ สนุกสนาน ได้ต้อนรับแขกบ้านแขกเมือง

บุญประเพณีประจำหมู่บ้านในฮีตสิบสองคองสิบสี่ก็เป็นแนวปฏิบัติที่พระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณนำพาชาวบ้านให้ถือปฏิบัติมาอย่างสม่ำเสมอโดยมีเหตุผลว่า ฮีตสิบสองคองสิบสี่จะทำให้คนทั้งหมู่บ้านได้ร่วมกันทำบุญ ทำความดี เพราะการทำบุญตามประเพณี 12 เดือนนั้นจะทำให้ชาวบ้าน รู้จักการเสียสละ รู้จักการให้ทาน เกิดความเมตตา สร้างบุญสร้างกุศล ทำให้เกิดความสามัคคี ซึ่งจะง่ายต่อการพัฒนาเป็นอย่างมาก เช่น บุญผะเหวด บุญสงกรานต์ บุญเข้าพรรษา เป็นต้น

กว่าจะถึงวันนี้

พ่อใหญ่คำ และพระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณได้เล่าให้ฟังถึงความสำเร็จที่ได้รับรางวัลของชาวบ้านหนองหนองอย่างมีแววดตามแห่งความภาคภูมิใจ มีความสุขที่ได้บอกผู้คนเวลาสอบถามถึงสิ่งที่เป็นเครื่องยืนยันการบริหารจัดการชุมชนแบบนี้ที่ศาลาประชาคมตอนบ่ายแก่ของเมษายน 2547 ว่ารางวัลชนะเลิศการประกวดหมู่บ้านเกียรติคุณศูนย์สาธารณสุขมูลฐานดีเด่นระดับอำเภอ พ.ศ.2542 เป็นเสมือนพลังติดจรวดในการพัฒนาทำให้ชาวบ้านมีกำลังใจ มีความอึดเหนี่ยวเกิดการรวมพลังทั้งคนแก่ คนหนุ่มสาว เด็กและเยาวชนและในปีเดียวกันนั้นได้รับรางวัล รองชนะเลิศการประกวดหมู่บ้านเกียรติคุณศูนย์สาธารณสุขมูลฐานดีเด่นระดับจังหวัด เช่นเดียวกัน

หลวงพ่อกำเล่าให้ฟังถึงโรงเรียนบ้านหนองหนองที่จะต้องถูกยุบรวมว่า ตอนนั้นชาวบ้านเสียใจมาก มีดมมองไม่เห็นหนทางว่าจะรักษาโรงเรียนไว้ได้อย่างไร ทางราชการก็อ้างว่าเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก นักเรียนน้อย มีนโยบายให้ยุบรวมกับโรงเรียนใหญ่ อาตมาจึงได้อาสา ร่วมกับชาวบ้านของพัฒนาให้เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ มีจำนวนนักเรียนเพียงพอตามเกณฑ์ จัดการเรียนการสอนให้ได้มาตรฐาน มีอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ครบครัน สร้างอาคารเรียน สร้างสนามกีฬาเยาวชน และได้รับรางวัลชนะเลิศการรางวัลสถานศึกษาและชุมชนดีเด่นระดับจังหวัด พ.ศ.2542

จากนั้นรางวัลแห่งเกียรติยศและคุณค่าของการพัฒนาของชาวบ้านหนองหนองก็ทยอยประกาศออกมาเป็นลำดับดังนี้

- ประกาศเกียรติคุณผลงานการพัฒนาชุมชนดีเด่นระดับอำเภอ พ.ศ.2542
- หมู่บ้าน กขคจ. ดีเด่น พ.ศ.2543
- ชนะเลิศการประกวดสถานศึกษาดีเด่นระดับจังหวัด พ.ศ.2543
- เกียรติคุณผลงานพัฒนาชุมชนดีเด่นทางการเมืองระดับอำเภอ พ.ศ.2543
- เกียรติคุณผลงานหมู่บ้านปลอดยาเสพติดดีเด่นระดับอำเภอ พ.ศ.2543
- เกียรติคุณผลงานหมู่บ้านเศรษฐกิจชุมชนพึ่งตนเองดีเด่นระดับอำเภอ พ.ศ.2543
- เกียรติคุณผลงานหมู่บ้านออมทรัพย์เพื่อการผลิตดีเด่นระดับอำเภอ พ.ศ.2543
- ได้รับโล่ห์เกียรติยศ จากศูนย์อบรมพระธรรมกถึกภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พ.ศ.2543
- เป็นหมู่บ้านการพัฒนาระดับเพชรของกองทุนชุมชนจังหวัดร้อยเอ็ด พ.ศ.2544
- เป็นหมู่บ้านชุมชนเข้มแข็งและพัฒนาแบบองค์รวมของภาคประชาสังคมและองค์กรชุมชนจังหวัดร้อยเอ็ด พ.ศ.2545

อนาคตบ้านหนองหนองการพัฒนาที่ไม่หยุดยั้ง

เมื่อถูกถามว่าถ้าพัฒนาได้อย่างนี้แล้วหลวงพ่อกับชาวบ้านจะพัฒนาอะไรต่อไปอีก พอหรือยังหลวงพ่อกันไปทางผู้ใหญ่คำซึ่งถือว่าเป็นชนพลคู่ใจในการพัฒนาแล้วหันกลับมาแย้งนักวิจัยตอบอย่างมุ่งมั่นว่า มีโครงการอยู่ในใจที่อาตมาอยากจะทำต่อไปอยู่ประมาณ 7 โครงการ ประกอบด้วย โครงการสร้างซุ้มประตูเฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา โครงการสามัคคีเพื่อความสุข โครงการหมู่บ้านท่องเที่ยวยุคใหม่ โครงการคลังอาหารตามแนวพระราชเสาวนีย์ โครงการศิลปะตามแนวพระราชเสาวนีย์ โครงการพุทธธรรมนำสุขและโครงการเราคือความหวังของปวงชน

หากย้อนไปดูคำขวัญประจำหมู่บ้านหนองหนองจะพบว่าโครงการที่พระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณ ดร.พระธรรมฐิติญาณได้ดำเนินการมาและจะดำเนินการต่อไปพร้อมกับชาวบ้านนั้นล้วนแต่มาจากคำขวัญของหมู่บ้านที่ถือว่าเป็นเข็มทิศของหมู่บ้านที่ผู้ใหญ่คำกล่าวอย่างติดปากว่า

“พระเทพบัณฑิตพัฒนา ชาวประชาร่วมใจ เศรษฐกิจสดใส ประชาธิปไตยก้าวหน้า รักษาประเพณีวัฒนธรรม นำแนวพระราชดำริปฏิบัติ”

พัฒนาแบบทุ่มเทแบบนี้ชาวบ้านได้อะไร คำถามที่พวกเรานักวิจัยถามหลวงพ่อกับและได้รับคำตอบว่า

“ชาวบ้านหนองหนองได้กำไรมหาศาล กำไรประการแรกก็คือมีชีวิตที่ดีกว่าเดิม มีรายได้พออยู่พอกิน เลี้ยงลูกเลี้ยงหลานได้ อยู่แบบพอเพียงตามแนวพระราชดำริ ทำให้บ้านหนองหนองเป็นแผ่นดินทอง

แผ่นดินธรรม ความหมายก็คือ แผ่นดินทอง มีพื้นดินทำกินได้อยู่ดีกินดีแบบพอเพียง แผ่นดินธรรมหมายถึง อยู่เย็นเป็นสุข มีธรรมในการดำรงชีวิตอยู่อย่างสงบอดทนกำลังเปิดหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงเฉลิมพระเกียรติ โดยใช้ทฤษฎีเกษตรพอเพียงมาดำเนินวิถีชีวิตของชาวบ้านที่อาสาสมัครเข้ามาอยู่ในหมู่บ้านต้องแบ่งที่ดินสำหรับขุดบ่อเลี้ยงปลา ปลุกผักสวนครัว เลี้ยงสัตว์ในครัวเรือน ส่วนที่เหลือทำนาตามฤดูกาล

ส่วนกำไรประการที่สองนั้นได้แก่การที่มีคนมาศึกษาดูงานไม่ขาดสายหรือดูงานตลอดเวลาจะทำให้หมู่บ้านมีชื่อเสียงขายผลิตภัณฑ์ของหมู่บ้าน ทำให้หมู่บ้านมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาตลอดเวลา หากไม่พัฒนา ก็จะขายหน้าเขา”

หลากทัศนะ : ปัจจัยแห่งความสำเร็จของบ้านหนองหนอง

พระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณ ดร.พระธรรมฐิติญาณ มองว่า เพราะชาวบ้านมีความเสียสละ มีความอดทนต่อคำวิพากษ์วิจารณ์ การตำหนิ ถากถางเยาะเย้ย อภัยให้กันและกันเมื่อทำผิดหรือทำไม่ถูกใจ มีความสามัคคีร่วมมือร่วมใจกัน

“ไม่ลำเดียวล้อมฮั่วบควย ฟีน้องบ่ชวยแปลงบ้านบ่อเฮื่อง” “สามัคคีกันได้คือฮั่งผั่งใหญ่บินเข้าสู่ป่าไม้กะงเขาสูงฮั่ง” ซึ่งเป็นปรัชญาที่หลวงพ่อบอกและสอนชาวบ้านตลอดเวลาที่มีการประชุมหรือพูดคุย เทศนาให้ชาวบ้านหนองหนองฟังเพื่อย้ำให้เห็นคุณค่าของความสามัคคี

ด้านนายคำ เทียมวงศ์ ผู้ใหญ่บ้านแบบทองคำบ้านหนองหนองกล่าวว่า สิ่งสำคัญที่เป็นเสมือนหัวใจของการพัฒนาหมู่บ้านครั้งนี้ก็คือ

หลวงพ่อก็เป็นศูนย์กลางและศูนย์รวมของการพัฒนา ชาวบ้านเป็นพลัง และร่างกาย พระเดชพระคุณเป็นเสมือนหัวใจหรือจิตใจ เป็นสมอง และปัญญาในการแก้ไขปัญหา เมื่อเกิดปัญหาขึ้นทุกอย่างจะคลี่คลาย เมื่อหลวงพ่อก็ให้คำแนะนำและก็แก้ได้แทบทุกเรื่องทุกประเด็น

ประการที่สองที่เป็นปัจจัยนำไปสู่ความสำเร็จก็คือพระเดชพระคุณท่านเจ้าคุณนั้นมีความตั้งใจสูง มีพลังศรัทธาจากญาติโยม พร้อมทั้งจะสนองหรือร่วมทำบุญกับแนวคิดของหลวงพ่อบ้านหนองหนองเป็นหมู่บ้านกันดาร ชาวบ้านก็จมปลักอยู่กับปัญหาการขาดแคลนน้ำ ยากจน ไร้การพัฒนามานานและหลายครั้งก็พยายามหาทางแก้ไข แต่ก็ทำไม่ได้จึงได้ตกอยู่ในวังวนของความทุกข์ยากลำบากของชาวบ้านมานานแสนนาน แก้ปัญหาไม่ได้ มีส่วนหนึ่งได้ละทิ้งถิ่นฐานมุ่งไปสู่อุทธรณ์ เพื่อทำมาหากิน พอหลวงพ่อบำเพ็ญความประสพความสำเร็จในการพัฒนาหมู่บ้าน จึงได้รับความร่วมมือ ร่วมใจอย่างมากมาย

พ่อปรีชา ตริภพ ผู้ทรงคุณวุฒิภาคประชาสังคม/ประธานสภาองค์กรชุมชนจังหวัดร้อยเอ็ดเห็นว่า เพราะศรัทธาที่มีต่อพระธรรมฐิติญาณ ศรัทธาทำให้ชาวบ้านทุ่มเททั้งร่างกายและแรงใจมีความกล้าหาญและฮึกเหิมในการพัฒนาหมู่บ้านของตนเองตลอดเวลา การพัฒนาที่เริ่มจากการพัฒนาปัญญาให้เกิดก่อน ไม่ได้เน้นที่วัตถุ พัฒนาจากฐานและทุนที่มีอยู่ เป็นการต่อยอดของเดิมที่หลวงพ่อบุญคุณว่ารักษาของเดิม เพิ่มเติมของใหม่

ลุงธงชัย เทศสิงห์ ประธานชมรมผู้เฒ่าเห็ดจังหวัดร้อยเอ็ดและผู้ประสานงานประชารัฐจังหวัดร้อยเอ็ดให้ทัศนะว่า หลวงพ่อบัณฑิตประสานคนภายในหมู่บ้านให้มาร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาและในขณะเดียวกันก็ประสานภายนอก เช่น แหล่งทุนสนับสนุน องค์กรเอกชน กลุ่ม

ประชาสังคมหรือกลุ่มสื่อมวลชน ให้บุคคลภายนอกมาศึกษาดูงานอย่างสม่ำเสมอ ทำให้การพัฒนาที่หมู่บ้านแห่งนี้จึงไม่อาจจะหยุดอยู่ได้ ประการสำคัญก็คือหลวงพ่อก็คือหัวใจของคนทั้งจังหวัดคือปราชญ์ของภาคอีสาน ชาวบ้านหนองหนองจิ้งจิกและศรีทธา ทำให้เกิดพลังของการพัฒนาแบบไม่ธรรมดา

ในทัศนะของผู้เขียนพบว่าหลวงพ่อใช้หลักธรรมะผสมผสานกับบทผญาอีสานเป็นคำสอนและคติสอนใจชาวบ้าน เช่น เรื่องความสามัคคีซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาที่หลวงพ่อเล่าให้ฟังว่า ทุกครั้งที่มีการประชุมจะบอกญาติโยมว่าสามัคคีกันไว้คือยังฝั่งใหญ่บินเข้าสู่ป่าไม่กระโถงเข้าสู่ยัง หมายถึงสามัคคีธรรม หรือไม้ลำเดียวล้มล้มฮั่วบ่อควย ฟันบ่อขวยแปลงบ้านบ่อเฮือง สามัคคีกันไว้คือข้าวเหนียวหนึ่งใหม่ อย่าได้เพแตกมังคือน้ำตึกข้าวเหนียว

หรือการกระตุ้นให้ชาวบ้านรู้จักพัฒนาทุกครั้งที่เกิดนาหลวงพ่อแทรกเสมอว่า ต้นไม้ใหญ่งำนา คนบ่อพัฒนางำบ้านงำเมือง ทำให้คนได้ฟังต้องสำนึกและตระหนักเสมอว่าหลวงพ่อเตือนให้รู้จักพัฒนาและอย่าอยู่เฉย ๆ ต้องออกมาช่วยกัน

ประการต่อมาเท่าที่สังเกตดูจะพบว่าหลวงพ่อทุ่มเทสรรพกำลังทั้งร่างกายและกำลังใจ กำลังทรัพย์ส่วนตัวมอบให้การพัฒนาบ้านหนองหนองทั้งหมด ซึ่งพอใหญ่คำยืนยันกับผู้เขียนว่าก้นกบเทศน์ญาติโยมจะถวายมากี่บาทก็ตาม จะมาใช้จ่ายที่บ้านหนองหนองทุกบาททุกสตางค์ บางครั้งยังไม่มีเงินก็ให้ไปเซนต์หรือเครดิตกับร้านค้าวัสดุมาก่อน ซึ่งร้านค้าก็เต็มใจให้เซนต์เป็นอย่างดีที่สุดที่ผู้เขียนพบเห็นประจำก็คือ ก่อนวันที่จะมีคนมาศึกษาดูงานหรือหากมีการพัฒนาต้องการให้แล้วเสร็จตามกำหนดแผนที่วางไว้หลวงพ่อก็จะอยู่ที่หมู่บ้านทั้งคืนจะมาจำวัดที่

ศาลาประชาคม ระดมคนทั้งพระสงฆ์ที่วัดบึงพลาญชัยมาช่วยกัน ทั้งชาวบ้านก็มาช่วยกัน

“หลายครั้งทำงานจนสว่างก็มี หลวงพ่อก็อยู่กับชาวบ้านจนสว่าง ชาวบ้านเมื่อหลวงพ่อก่อนอนก็ไม่กล้าไปนอน” ลุงคำเล่าให้ฟังถึงการทุ่มเทในการพัฒนาของหลวงพ่อ

บทสรุปของนายกรัฐมนตรีบ้านหนองหนองต่อกระบวนการพัฒนา

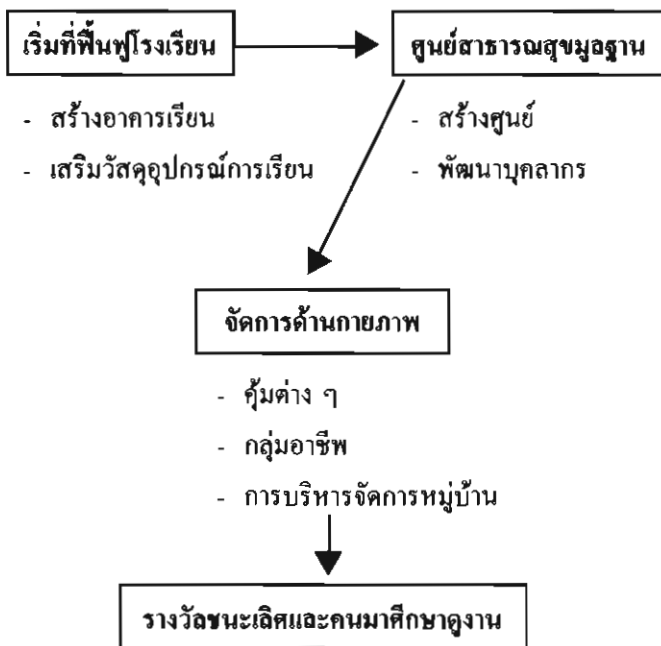
นายคำ เทียมวงศ์ รักษาการนายกรัฐมนตรีบ้านหนองหนอง กล่าวถึงจุดเริ่มต้นของการพัฒนาว่า หลวงพ่อเริ่มต้นที่การพัฒนาและยกฐานะของโรงเรียนขึ้นจากโรงเรียนเล็กๆ ที่จะต้องถูกยุบเลิกให้ไปเรียนที่หมู่บ้านอื่นพัฒนาให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ของหมู่บ้าน เป็นสถาบันของหมู่บ้าน เหตุผลสำคัญที่ต้องพัฒนาที่โรงเรียนก่อนหลวงพ่อบอกว่าคนหากเกิดปัญญาหรือมีปัญญาแล้วจะพัฒนาด้านอื่นๆ นั้นทำได้ง่าย ทำแล้วยั่งยืน

อดีตแกนนำสำคัญเล่าต่อไปว่า จากการพัฒนาโรงเรียนไปสู่โรงเรียนของตำบลหรือศูนย์การเรียนรู้ขยายโอกาสของตำบลอิ่งอองแล้ว หลวงพ่อก็มุ่งไปสู่กลุ่ม อสม. และสถานีอนามัยเพื่อให้หมู่บ้านมีสถานที่ดูแลรักษาเมื่อเวลาเจ็บป่วยเบื้องต้น ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สร้างสถานที่สำหรับปฐมพยาบาลเบื้องต้นให้แก่หมู่บ้าน จัดอสม. และตัวแทนสถานีอนามัยมาประจำเพื่อดูแล

พ่อคำกล่าวตอนท้ายว่า ชั้นสุดท้ายหลวงพ่อก็มุ่งไปสู่การพัฒนาหมู่บ้านในด้านกายภาพของหมู่บ้าน มีสวนสัตว์ ถนนหนทาง การ

พัฒนากลุ่มอาชีพ การพัฒนาคน เกิดกลุ่มอาชีพต่างๆ ขึ้นมากมาย และให้มีระบบการบริหารจัดการหมู่บ้านแบบคณะรัฐมนตรี

รูปแบบการพัฒนาบ้านหนองหนอง

หมายเหตุ : แสดงรูปแบบที่ทีมผู้เขียนมองเห็น

ข้อคิดและข้อสังเกตที่ได้จากชุมชนบ้านหนองหนอง ในทัศนากลุ่มประชาสังคม

1. สิ่งสำคัญที่ได้เรียนรู้และเป็นข้อสังเกตสำคัญที่เป็นเงื่อนไขแห่งความสำเร็จนั้น เกิดจากพลังของความศรัทธาและเชื่อมั่นผลักดันให้หมู่บ้านกันดารไปสู่หมู่บ้านพัฒนาได้ภายในเวลาไม่กี่ปี เพราะเชื่อมั่นและศรัทธาในพระเทพบัณฑิตเจ้าคณะภาค 10

- อันเนื่องมาจากพระคุณเจ้ามีสมณศักดิ์เป็นพระราชาคณะของจังหวัดร้อยเอ็ด เป็นที่เคารพศรัทธาของคนทั่วไปทั่วภาคอีสาน การที่จะพัฒนาหมู่บ้านที่เป็นบ้านเกิดของตนเองจึงง่ายและชาวบ้านก็มีความศรัทธาและเชื่อมั่นอยู่ก่อนแล้ว การพัฒนาหมู่บ้านจากหมู่บ้านยากจน กันดารเพียง 5 ปี ก็มีพลังในการพัฒนาและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2. ความมุ่งมั่นและความตั้งใจสูงยิ่งของแกนนำของหมู่บ้าน เช่น ผู้ใหญ่คำ เทียมวงศ์ที่พัฒนาหมู่บ้านจนได้รับรางวัลแหวนทองคำในปี พ.ศ.2545

- โดยรางวัลแหวนทองคำที่ผู้นำชุมชนได้รับหมายถึงการยอมรับของบุคคลภายนอกได้แก่ ภาคเอกชนและภาคราชการ

3. การชื่นชมและมองเห็นคุณค่าของชุมชนตนเองทั้งประวัติศาสตร์ ที่ดินทำกิน บ้านเรือน ทรัพยากรดินน้ำที่มีอยู่ ไม่ยอมมรหรือขอความช่วยเหลือจากที่อื่น

- ทำให้ทุกคนในหมู่บ้านจะสามารถอธิบายประวัติศาสตร์และตำนานของหมู่บ้านได้อย่างซาบซึ้งและภาคภูมิใจเมื่อ

พูดถึงหนองหนองและต้นหนอง การปลูกผักสวนครัว การเลี้ยงปลาและกบที่เป็นบ่อเล็กๆ ข้างบ้านหรือ หน้ำบ้าน การเริ่มอาสาทาดลองทฤษฎีใหม่ของหลายครอบครัว ครัวกับแนวคิดของพระธรรมวิสุทธิญาณพิสุจน์ให้เห็นว่าอยู่ได้ อยู่ดี พอเพียง มีความสุข ร่มเย็น

4. การพัฒนาที่เริ่มจากฐานและทุนที่มีอยู่แล้วของชาวบ้าน เช่น โรงเรียน กลุ่มออมทรัพย์ ไร่นาสวนผสม จึงทำให้บ้านหนองหนองพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว แทบจะไม่มีสิ่งนำเข้ามาจากภายนอกชุมชนมากนัก

- เนื่องจากทุนที่มีอยู่ภายในชุมชนเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาอย่างทีหลวงพอกกล่าวไว้ อย่างน่าสนใจว่ารักษาของเก่า ต่อยอดของใหม่ กรณีการพัฒนาโรงเรียนจากโรงเรียนขนาดเล็กให้ขึ้นมาเป็นโรงเรียนศูนย์กลางของตำบล การพัฒนาพื้นที่ทำการเกษตรที่มีดินเค็มน้ำค้ำ สามารถดำรงวิถีชีวิตได้แบบพอเพียง มีบ้าน มีบ่อปลา มีไร่นาสวนปลูกผัก มีนา มีหนองเล็กๆ เก็บน้ำ

นอกจากนี้ ความสามัคคีของคนภายในหมู่บ้านทั้งคนชรา คนหนุ่มสาว เด็กๆ ที่ทุ่มเทให้กับหมู่บ้านของตนเอง มีพระคุณเจ้าเป็นเสมือนที่ปรึกษาและรมจักรคุ้มครองปกป้องหมู่บ้าน และ สิ่งที่น่าไปใช้ได้ก็คือการพัฒนาชุมชนได้ต้องเกิดศรัทธาในสิ่งที่ชุมชนกำลังเนนการอยู่ เมื่อเกิดศรัทธาต้องมีความเชื่อมั่น และมีผู้นำเข้มแข็งเป็นหลักชัยให้ชุมชนได้พึ่งพาและนำฝ่าฟันสู่ความสำเร็จต่อไป